

Una localitat ben menuda a la ratlla oest del migjorn del país va ser el lloc triat pel fundador del Regne de València per tornar a nàixer el dissabte 28 de juny. Aquell dia centenars d'espectadors acudien a Camp de Mirra, que, com cada 25 d'agost amb la representació del 'Tractat', duplicava la població per presenciar un muntatge teatral de caire històric. Però aquesta volta el que es representava era tota una estrena: un text de l'historiador David Garrido sobre el naixement del Conqueridor, inclòs dins els actes que enguany se celebren per commemorar el vuitè centenari del fundador del Regne de València.

El dia que Jaume I va renàixer al País Valencià

CARLOS MAS

Representació del muntatge sobre el naixement de Jaume I, a la plaça Major de Camp de Mirra.

Camp de Mirra és una petita localitat de poc més de 400 habitants a la frontera sud-occidental del País Valencià; perquè, malgrat que els límits oficials valencians són encara a unes quantes desenes de quilòmetres, Camp de Mirra representa la frontera real, cultural, lingüística. L'emplaçament fa que algunes divisions comarcals administratives la situen a l'Alt Vinalopó, amb Villena, castellanoparlant, de capçalera.

Unes altres, però, situen Camp de Mirra a l'Alcoià, terra amb la qual comparteix història i llengua, i encara més trets identitaris. El cas és que sempre ha estat sobre la ratlla; a les acaballes del vessant oest de Mariola i descansant sobre el turó de Sant Bartomeu, la localitat trau el cap a la plana que ja és Castella i s'aferra a la seua personalitat valenciana.

Aquesta situació geoestratègica va fer que al segle XIII fóra escenari d'un fet

que marcà per sempre el futur del Regne de València. El 1244, en plena crisi entre Castella i Aragó per dirimir la sobirania dels territoris arrabassats als sarraïns, el rei Jaume I i l'infant Alfons de Castella es van reunir a Camp de Mirra per tal de segellar un tractat que fixara els límits entre ambdues corones.

Aquest pacte històric, conegut per *tractat d'Almirra*, és recordat encara a l'escut de Camp de Mirra, on apareixen dues mans encaixades. Però també és recordat, promogut i difós per una obra teatral que des de fa més de trenta anys representa una associació de veïns i veïnes del poble. Cada 25 d'agost, un grup d'actors i actrius no professionals ben nodrit repeteix el muntatge que ha divulgat aquest passatge de la nostra història entre centenars de curiosos que s'han aplegat al poble a veure la representació.

Però enguany l'Associació del Tractat d'Almirra, entitat que escenifica aquests fets històrics, ha encarat un nou repte. Tot va començar durant la representació del *Tractat* de l'any passat, quan es va descobrir un mural de ferro commemoratiu a la façana de l'església parroquial. L'alacantí David Garrido, doctor en història i paleògraf, parlà amb el president de l'Associació del Tractat, Romà Francès, de la possibilitat d'escriure un text dramàtic que narrés el naixement de Jaume I, text que precisament s'hauria d'escenificar ara, durant l'any que commemora el vuitè centenari d'aquest naixement. "En un parell de mesos ja havia enllestit el text", diu Romà Francès, sorprès per la celeritat de Garrido. "Ens el va passar i vam veure que podíem portar-lo a l'escena, per bé que ens ha costat molta feina. Pràcticament, hem estat tot l'hivern assajant", subratlla Francès.

Han estat molts mesos de feina: vora cinquanta actors i actrius participen en el muntatge, i la coordinació i l'organització de tants voluntaris no ha estat fàcil. Cal afegir-hi les tasques d'escenografia i atrezzo, i encara la coordinació amb els Menestrils d'Ontinyent i la Colla de Campaners d'aquesta vila de la Vall d'Albaida, que s'han afegit al muntatge.

"L'avantatge amb què hem comptat és que gran part de l'escenografia i el vestuari ja el teníem —explica Francès— i també una certa experiència en l'organització d'esdeveniments com aquest, pel fet que ja són més de trenta anys de *Tractat*. Però ha estat una feina complicada i dura: açò és un poble xicotet, i cal que tothom hi pose la seua part per a poder dur endavant una tasca com aquesta." A més, cal tenir en compte que el dia 25 d'agost torna a haver-hi representació del *Tractat*: el muntatge del naixement del Conqueridor és, doncs, feina extra.

Ambient d'estrena. El dissabte al vespre una atmosfera d'il·lusió mesclada amb nervis amara Camp de Mirra. La plaça Major ja és una mar de cadires buides i fins i tot s'hi instal·la una petita graderia. Els actors i actrius, ja vestits amb roba medieval, van passant per maquillatge. El poble comença a omplir-se de forasters. Romà Francès, atrafegat, saluda tothom que va acostant-se a la porta de l'ajuntament: autoritats, amics, mitjans de comunicació...

Alguns veïns i veïnes preparen les cadires a la porta de casa per seguir atentament l'espectacle. Maria, filla de Camp de Mirra, explica que "açò és molt bonic i està molt bé. Porta molta gent de fora a conèixer el poble i dona animació". Certament, l'ambient és de festa: la colla de dolçainers El Terròs de Petrer omple l'ambient de sons musicals mentre la plaça cada vegada és més plena de visitants.

Al bar, algú demana "un vas de gransat de llimona". Pel lèxic i l'accent, no costa d'endevinar que no és cap veí de comarques immediates: "He vingut des de Blanes a veure la representació. Sóc company d'estudis d'una de les actrius i m'ha semblat una bona ocasió per a venir a conèixer aquesta zona", explica Josep Maria, que s'afanya a agafar un lloc a l'improvisat

pati de butaques en què s'ha convertit l'ampla plaça.

El cel va enfosquint-se i s'acosta l'hora de la representació. S'encenen els focus i el públic emmudeix mentre sona la música dels Menestrils...

Una representació única. El drama, estructurat en quatre actes més un epíleg, s'estén durant vora dues hores, amb profusió d'interludis musicals a càrrec dels Menestrils. L'acció arrenca uns anys abans del naixement de Jaume I, i situa l'espectador en el context històric en què es desenvolupen els fets. És Jaume I mateix, com sempre interpretat per Romà Francès, qui actua de narrador i va explicant l'esdevenir de les escenes. El text, basat en les cròniques de Desclot, Muntaner i del rei Jaume I, inclou a més la llegenda que explica que la mare del Conqueridor, Maria de Montpeller, va encendre dotze ciris, cadascun amb el nom d'un apòstol, i que l'últim ciri que es cremà fou el que donà nom al seu fill. Història i llegenda a parts iguals componen el muntatge.

L'obra es va acabar amb un sonor toc de campanes i un espectacular castell

de focs d'artifici, entre els aplaudiments d'un públic que va gaudir molt de l'espectacle. Entre els responsables del muntatge, la satisfacció també era general; els joves actors que encarnaven els principals personatges, Joan Lluís Escoda i Rosanna Martínez, van rebre un aplaudiment unànime i tot de felicitacions per la interpretació.

"M'ha agradat molt; ha semblat pràcticament professional", deia amb entusiasme el blanenc Josep Maria a la fi de l'obra. Els veïns del poble gairebé es podien distingir entre la multitud que abandonava la plaça pel gest d'orgull. El mateix orgull i la mateixa satisfacció pel deure complit que mostrava Romà Francès mentre anava cap a la Filà Cristians per celebrar l'èxit. Quina pena que tot això es quede només en una sola representació, oi, Romà? "Doncs sembla que n'hi haurà una altra. Gràcies a l'Obra Social de la CAM, a la tardor segurament representarem l'obra a Alacant." És una gran notícia. I ara, a preparar la funció del *Tractat* del 25 d'agost.

Pau Grau

Alacantí, historiador, paleòleg, dramaturg

Josep David Garrido i Valls (Alacant, 1965), a més de ser l'autor de l'obra ha estat l'inductor d'aquesta experiència: "L'any passat, durant la representació del *Tractat*, va sorgir la proposta de fer una obra dramàtica sobre el naixement de Jaume I. I com que enguany se celebra el 800 aniversari del seu naixement, vam pensar que seria l'ocasió idònia per a fer un homenatge al Conqueridor", indica l'autor. Així, es va cabussar en l'elaboració d'un text dramàtic ambientat en el Languedoc del segle XIII, basat en les cròniques històriques i en alguns textos trobadorescos: "He tractat de fer una dramatització de l'època. Contextualitzar els fets d'una realitat històrica, però alhora mirant d'aconseguir que foren prou accessibles per al públic que presencie l'obra. Al cap i a la fi, això és teatre popular. Quina millor manera hi ha de commemorar la nostra història que fer participar la gent dels propis fets històrics?"

L'autor se sent ben satisfet del text resultant. I encara més: l'Institut d'Estudis Catalans, mitjançant les "Publicacions de la Presidència", ja ha editat el text. Garrido no podia amagar un cert neguit durant la nit de l'estrena, malgrat sentir-se ben segur de la feina de la *companyia*: "Sé que ho faran molt bé. Tenen experiència a fer aquesta classe de muntatges i a més han treballat moltíssim. És un gran esforç, això que fa la gent de Camp de Mirra." Només esperava que no fóra l'última representació del seu text: "Seria una llàstima. Amb tot preparat i disposat, no costaria pas tant d'agafar la gent, pujar-la a un autobús, i emportar-se-la a fer representacions a uns altres llocs. Això seria, a més, una bona forma de vertebrar el país."